

SZEKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hétenként kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ

Dr PÁL ERNŐ
ÜGYVÉD.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr HINLEDER FELS ÁKOS
ÜGYVÉD

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10.489. szám.

Az urna előtt.

Az a pillanat, melynek eljöttében oly keveset hittünk, rövid időn belül mégis elérkezik. A nemzet ítéletére hivatott fel és szabadon gyakorolhatja immár a legalkotmányosabb jogát. Szabadon, sokkal szabadabban, mint eddig bármikor. A terror, a pressió méregfogai kitértek, a hatalmi gőg tobzódó lidércei, melyek mindent elfojtó súlylyal nehezettek a nemzet mellére, eltűntek, szertefoszlottak, visszatértek oda, ahonnan elöbukkantak, a semmiségbe.

És éppen azért, különösen fontos és ünnepélyes ez a pillanat, midőn a nemzet először áll teljesen függetlenül az urna előtt. A kiket eddig járósallagon vezettek, azok most teszik hosszú évek óta az első szabad független lépést, reméljük, hogy ez a lépés fényesen fogja igazolni a szavazók nagykorúságát, rátermettségét, értelmét.

A nemzet egy elmúlt korszaknak telő bírója lesz, a bírónak pedig minden körülmény között teljesen elfogulatlan, igazságosnak kell lennie.

Nehéz, rendkívüli terhes és felelősséggel terhes helyzet ez. A legközelebbi mult eseményei kiválóan alkalmasak arra, hogy az elfogulatlan ítéletet megzavarják és mégis, ha mindjárt irtózatot lelki küzdelmekbe is kerül, sine ira et studio kell véleményünket megalkotnunk.

Jövendő időink politikai harcai egészen más ütköző pontok körül fognak lefolyni, mint az eddigiek. Mindeddig csupán arról volt szó, tovább építsük e a nemzeti államot, melynek alapkövét 1848-ban vetették meg, vagy pedig hagyjuk félben, romokban e nagy művet, mely ez esetben nem a magyarság dicsőségének örökös hirdetője, de egy nemzet gyalázatának szégyenoszlopa lett volna. Hála Istennek, ez a kérdés ma már idejét mult. Ma már egyek vagyunk abban, hogy ennek a műnek be kell fejeződnie, állania késő századokig és hirdetnie a magyar faj erejét, hatalmát.

Most azonban egy másik kérdés nyomul előtérbe. Arról van szó ugyanis, hogy ez a kiépítés milyen uton-módon történjen? Az a régi közmondás, hogy minden út Rómába vezet, ma már ideje mullott, bizony sokan vannak, kik a legjobb szándékkal eltelten indultak utnak és oly labirintusba keveredtek, melyből kivergődni többet nem tudtak.

Minden állam vezetésében elkerülhetetlenül szükséges, hogy ez a vezetés bizonyos szilárd, megváltoztathatlan alapelvek szerint történjen. Ezen alapelvek, jövendőnk

ezen programjának kidolgozására, megállapítására hivatott az új parlament. Súlyos és felelősséggel terhes feladat, de oly magaslatos, melynél ideálisabbat elképzelnünk sem lehet.

Csak egyetlen fontos és aggodalmat keltő kérdés előtt állunk, képes és hivatott lesz-e az új parlament e feladat elvégzésére? Lesz-e elég tehetség tagjaiban, hogy a nemzetet a sötétség pusztájából kivezessék a boldogság kánaánjába?

Kétséget nem szenved, hogy a vezérek e fontos kötelesség teljesítésére föltétlenül alkalmasak. De mit ér a sereg, ha csak vezére Napoleon, közkatonái pedig tehetségtelen szürkéségek?

A lefolyt éra alatt parlamentünk joggal viselte a közepszerűségek parlamentje gunynevét. Hatalmas-kodó vezéreinek akaratnélküli bábkra, ellentmondást meg nem kísérő szavazógepekre volt szükségük. Most azonban új, szabad idők szele közeledik.

És éppen azért ne fogadjuk el vakon sem egyes emberek, sem pártoknak vagy egyesületeknek jelölését. Akkoriban mikor azon mullott az ország sorsa, hogy ellenzéki vagy kormánypárti többséget küld-e a parlamentbe, elegendő qualitas volt az, hogy igent vagy nemet mondott az illető képviselő.

Most azonban már nem a mindennapi megélhetéséről, de a jövő megállapításáról van szó. Most már nem szazadni, nem beszélni, hanem cselekedni kell.

Nem lehet tehát mérvadó az egyes képviselők megválasztásánál politikai hitvallásuk, hanem tudásk, képzettségük, szakismeretük is latba esik.

Ha ebből a szempontból mérlegeljük az egyes jelölteket, bizony igen sok ki fog rostálódni az eddig volt képviselők közül. Ki fognak esni olyanok, akik eddig, mint a nemzeti mozgalom kiváló bajnokai, eddigi feladatuknak kiválóan meg is feleltek. A képviselőség azonban nem nobile officium, nem a multban szerzett politikai érdemek jutalmazására szolgál.

Vannak állások, melyeknek ez a rendeltetésük, a képviselőség egészen más munkakört ró viselőjére.

Hiszen igen sokan vannak, kik megundorodva közéletünk eddigi hitványságától, teljesen visszavonultak a nyilvános szerepléstől és ujkori Cincinnatusokként élnek vidéki cunriájukon. Ezeknek a puritán jellemeknek érvényesülniök kell.

És érvényesülni is fognak. A nemzetben lesz annyi önállóság, hogy meg tudja majd különböztetni a

tiszta buzát a polyvától és nem fog könnyelműen itélni saját jövendője felett.

Nagyon, de nagyon messze elmaradtunk a nyugat mögött. Gazdasági és szocialis reformok egész áradata vár megoldásra és e reformok mind olyanok, hogy soká már nem késhetnek. Gazdasági viszonyaink oly nyomorultak, hogy csak sürgős és igen messzemenő szocialis reformok hozhatnak némi javulást e sivár és vigasztalan helyzetben.

Ismételten felemeljük tehát óvó és intő szavunkat, ismételten figyelmeztetjük a szavazó polgárokat, hogy fokozott aggodalommal és megfontoltsággal lépjenek az urna elé és ne feledjék, hogy ez alkalommal nem tuzás, ha úgy mondjuk, hogy az ő kezükben van letéve az ország sora.

Utazás egy mandátum körül.

(Battyán Radó humoreszkje.)

Tehát jelölt vagyok. Tagadhatatlan és kétségbevonhatatlan jelölt. A pincér már barátságos mosolylyal jegyezte fel 1867-ik pikkolomat, noha az 1866-iknál még meglehetősen morl oreákat vágott.

Itt a levél, a drága kis levélke! „Kedves barátom, neked fel kell lépned te fel is fogsz lépni, mert a hazának és nekem égető szüksége van rád! Különösen énnekem, aki eddig még minden választásban kivettem a magam részét és hazafias felháborodással, de annál nagyobb meglepéssel vágtam zsebre a csengő aranyakat és zizegő bankókat, melyeket szavazatom jutalmaképpen juttattak részemre a jámbor jelöltek!

Most azonban megfordult a kocka. Nincs jelöltünk. Azaz, dehogy nincs, hanem csak egy, egyetlenegy! Irtózatot veszedelem fenyeget, sötét szárnyakon itt settenkedik körülöttem egy undok rém, az egyhangú választás kísértete! Egyhangú választás! Tudod mit jelent e szó? Hallált, pusztulást, megsemmisülést mind azoknak, kik eddig politikai jogaik ügyes kamatoztatásából éltek. Vagy kinek keil a kortes, ha nincs ellenjelölt, akit le kell csepülni a sárga földig és kinek kell a választási lobogók és egyéb díszek szállítója, ha lobogótlan is megkaphatja a mandátumot.

Mindezek után, úgy hiszem érteni fogsz. Tebenned helyezem minden bizalmamat, egyedüli reménységemet. Te leszel kezemben az, ami alsónál a kilences. Ki fogod ugratni az alsót, kinek mindeztideig, nélkül az ugrálás esze ágába sincs.

Pártom (11 kortes, 9 vendéglős 4 zászlógyáros és 1 kortesvers faragó) tárt karokkal vár.

Semmi más szereped nem lesz, mint elmondani egy programbeszédet, akármilyen elcsépett frázisokkal is előhozakodhatsz, mert itteni polgártársaink javarésze kukkot sem ért belőle. A többi azután a mi gondunk. Oly zajos sikered lesz hogy az eddigi jelölt hanyatthomlok ide fog rohanni és kétségbeesetten fog könyörögni szakavatott támogatásunkért, a melyet mi természetesen készséggel rendelkezésére is bocsátunk.

Neked pedig, ki majd választás előtt visszalépsz, meglesz az elégtétele, hogy ha nem is kaptál mandátumot, legalább komoly jelölt voltál, ami szintén nem megvetendő és nem utolsó érdem.

Igy hangzik az a bájos, drága kis levélke, mely életemnek rozszant szerkerét egyszeriben új csapásba tereli. Mert önök ugy-e bár azt hiszik, hogy én csakugyan úgy fogok eljárni, mint a hogy ez a levélben ki van tüntetve.

No de akkor rosszul ösmernek engem. Ily hitvány, korrupt üzletben én nem megyek bele. Jellemes ember vagyok. Nálam a földolga tiszta erkölcs, mely ha ledől és a többi és a többi...

Elveimhez hiven pedig el fogok menni ellenjelöltemhez és a következő szónoklatot ereszttem meg:

Tisztelt uram! Nekem azt az ajánlatot tették, hogy lépjek fel önnel szemben. Tették pedig ezt az ajánlatot aljas, jellemtelen kufárlelkek, kiknek az a céljuk, hogy egy választási harc viharainak felkorbácsolása által öntől alkotmányos költségeket szorítsanak ki. Nos, tisztelt uram ezen üzerek azonban ez alkalommal szomoruan csalódnai fognak.

Én ilyesmire kapható nem vagyok. Mint puritán gondolkozásu ember nem vethetem magamat és jövőmet mások üzleti érdekének oda.

Mivel azonban a rut terv megakadályozásával és leleplezésével önnek hallatlan szivességet tettem, önt pedig igen kinosan érintené az, ha idegentől szivességet kellene elfogadni, alkalmat óhajtok önnek nyújtani, hogy e kelleetlen gondtól könnyű szerrel megszabadulhasson.

Ön nekem elmaradt jelöltség címén, fájdalomdíjly, megfelelő anyagi recompencziót nyujt. Ennek megszabását tisztán az ön lovagiasságára bízom, mert hiszen nyilvánvaló, hogy tisztán az ön érdekében cselekszem, mert tudom, hogy ön nem akar senkinek sem adósa maradni.

Igen, ezt fogom cselekedni, mert így beszél egy ur!...

KÜLÖNFÉLÉK.

— Kossuth levele postásainkhoz

Derék, magyar lelkületű postásaink Kossuth Ferenchez, mint kereskedelempolitikai miniszterhez, a következő üdvözlő táviratot intézték: Nagyméltóságú Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter úrnak Bpest. Legmélyebb tisztelettel üdvözlő Nagyméltóságodat miniszterünké történt kinevezése alkalmából, Isten áldását kérve működésére: A székelyudvarhelyi posta-távirat hivatal tisztikara. Kossuth Ferenc erre folyó hó 12-éről kelteve, a kereskedelempolitikai magyar kir. miniszterium aranyos pecsétű levélpapírosán így válaszolt: Tisztelt Uraim! Kereskedelmi miniszterre történt kinevezetésem alkalmával nyilvánított szíves üdvözlőüdvözlő fogadják őszinte köszönetem kifejezését. Mondanom sem kell, hogy a vezetésemre bízott ügyeket erős kézzel abba az irányba vezetem, a hol az önálló magyar állami magasztos összessége, az önzetlen hazafiság és erejével felépül. Fogadják igaz tisztelettel nyilvánítását. Kossuth s. k. Ezt az emlékeztető szep levelet, mely a magyar függetlenség és önállóság hajnalhasadásának jelképe, helybeli postásaink rámba helyezték és kedves, örökké lelkesítő ereklyekép a hivatalos helyiségben az utókor számára megőrzik.

— A főügyész-helyettes halála.

Gyárfás Lajos kir. főügyész-helyettes tudgyuladás miatt meghalt Marosvásárhelyt. A székelyegyleti takarékpénztár csődügyében annak idején a közvédat Gyárfás főügyész-helyettes képviselte a helybeli kir. törvényszéknél megtartott főtárgyaláson.

— Visszalépett jelöltek.

Dr Pál Ernő ügyvéd oly szép és elismerést érdemlő dolgot cselekedett, amely komoly és szüztiszta jellemét Székelyudvarhely város polgársága előtt örökre feledhetlenné tette. Tudva azt, hogy megválasztása egészen bizonyos, mivel alig néhány nap alatt immár 270 választó biztos ígéretét bírta, a 48-as függetlenségi zászló győzelmében Dr Kovácsy Albert függetlenségi jelölt

javára — visszalépett. Ezen cselekedetét hatalmas beszédben indokolta meg a csütörtöki értekezleten. Szavai közlékesedést keltettek, s azt férfias ígéretet hozták a legtekintélyesebb polgárok ajkára, hogy a legközelebbi választáson — egyértelműleg csakis ő melléje sorakoznak. — A másik visszalépés báró Orbán Ottó részéről történt, aki tulajdonképpen hivatalosan jelölve nem is volt. Miután Dr Kállay Tamás 48-as jelöltet a központ ajánlja és a báró is 48-as programmal ohajtott volna fellepni, a kerület békejét háborgatni nem akarja, hanem ezután is kéri a választóközséget, hogy egyértelműleg Dr Kállay lobogójához csatlakozzék. Dr Kállaynak tehát nincs ellenjelöltje, de ha volna sem győzhetne a népszerű volt képviselővel szemben.

— A királyi kéziratot csütörtökön vármegyénk törvényhatósági és városunk képviselőtestületi közgyűlésein felolvasták és hódolatteljesen tudomásul vették. Azután a megyei és városi központi választmányok az országgyűlési képviselőválasztás határidejét az összes kerületekben f. hó 30-ikára tűzték ki. Választási elnökök Székelyudvarhelyt Hlatky Miklós és Menyhárt András, Székelykeresztúrot Borbély Sámuel és Bedő Dénes, Oklándon Kisgyörgy Sándor és Ajtai János, Székelyudvarhely város részéről pedig Dr Soly-mossy Lajos és Soó Gáspár.

— Dr Kállay Tamás, az udvarhely-vidéki kerület 48-as függetlenségi képviselőjelöltje, ma (vasárnap) délután 3 órakor, a Budapest szálló nagytermében fogja megtartani programbeszédét. Dr Kállay Tamás valóságos népünk szívéhez férközött és igazi székely emberre a népek atyjává lett. Programja valódi székely program, melyben elsőrendű fontossága az állami erdőkezelés megszüntetése s a közbirtokosságok tulajdonjogának törvényes megoltalmazása. Dr Kállay Kossuth Ferenc az országos 48-as függetlenségi Kossuth párt nagyerdemű elnöke, a következő szózáttal ajánlja székely testvéreink támogatására: Kossuth Ferenc a Székelyudvarhely vidéki választókerület polgárságának! Egy új korszaknak s ezzel együtt egy új küzdelemnek küszöbére értünk. Derék férfiakra, elszánt harcosokra van szüksége a függetlenségi és 48-as pártnak s ennek a nemzetnek, hogy a munkának és alkotásnak fegyverével hódítsa vissza Magyarországot ön-

magának. Mert a mi hazánknak szabadnak, függetlennek kell lennie minden idegen beavatkozástól s ezt lépésről-lépésre haladva, csak úgy érhetjük el, ha a választók bizalma és szeretete az erdemes férfiak közül a legkiválóbb munkást és harcost küldi a küzdelembe. Ilyen férfúnak ismerjük mi Dr Kállay Tamás polgártársunkat, ki elveinknek és becsületes törekvéseinek rendületlen híve. A hazának szüksége van a választók becsületes meggyőződésének nyilvánítására, hogy ebből a nemzet akaratának hatalmas riadója harsogjon felénk. Ennek a riadónak a visszhangja legyen a Ti választókerületekben, midőn Dr Kállay Tamást biztatok meg az egész nemzet érdekeinek képviselővel. Éljen a szabad és független Magyarország, legyen népe boldog, hatalmas és erős! Éljen Dr Kállay Tamás!

— Választási mozgalom Oláhfaluban. Oláhfaluból vettük a következő sorokat: Ugy látszik, hogy Oláhfaluban még mindig a régi rendszer áll fenn, mert ismétellen elleték a választókerület az önjelöltek, különösen a Királyhagóni utról jöttek. Érthetetlen és bámulatos a közönyösség, mellyel a vármegyei intéző körök ezt az inváziót nézik és nem állják már egyszer utját az ilyen beözönléseknek. A többi választókerületek lehetőleg azon vannak, hogy saját emberüket, akit ismernek, aki körülöttük el vigyék fel a parlamentbe, csak Oláhfaluban nem akar ezen elvhez csatlakozni? Pedig voltak mindig és lesznek vármegyei emberek, kiknek itt is van talajuk s a kik méltán tudják képviselni nem önmagukat, hanem a nép, a falu lokális érdekeit. Oláhfaluból választópolgársága is megtalálta a maga jelöltjét: Embery Árpád tanár személyében, a 48-as függetlenségi elvek lelkes harcosában, akit a nép régóta ismer, becsül és aki a község érdekeit már eddig is jobban szolgálta, mint volt képviselőnk. Helyesen is cselekszik Oláhfaluból választó polgárságának az a nagyrésze, amely csak őt tekinti egyedüli komoly jelöltjének, mert már eljött az ideje annak, hogy nem bugyelláris, hanem tehetség és érdemek szerint válasszunk. Székelyudvarhelyen a polgárság igazán lélekemelő módon vágta utját az esetleges nemtelen harcnak; ezt kellene tennie Oláhfalunak is, melynek még a múlt választás mulasztásait is pótolnia kell. Embery Árpád, mint tanár, mint megyei birtokos s a

helyi viszonyokat teljesen ismerő egyén, a legjobban segíthet a község bajain, teljes lelkesedéssel csatlakozik az állami erdőkezelés megszüntetése érdekében a „Székelyudvarhely“ hasábjain megindult mozgalomhoz, míg az egészen idegen elemek csak a saját érdekeiket vizsgálják előre s a falu bajaival már csak azért sem foglalkoznak, mert nincsenek semmivel sem tisztában Embery Árpád tanár f. hó 21-én, vasárnap tartja meg Oláhfaluban programbeszédét, melyre őt Székelyudvarhelyről többen fogják elkísérni.

— „Isten engem úgy segítsen.“ — ezt mondta Dr Kovácsy Albert ügyvéd, a 48-as Kossuth párt Székelyudvarhely városi képviselőjelöltje a Sándor István Koronay féle kerületi gyűlésében, mintegy 300 választópolgár előtt. Megesküdött tehát a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt elveire, zászlójára, hogy azt soha el nem hagyja. Nincs jogunk Dr Kovácsy esküjének őszinteségében kételkedni és aki az eskü szentségét tiszteli s akiben becsületérzés van, az esküjét feltétlenül és minden körülmények között megtartja. Ebben a biztos reményben ohajtjuk, hisszük, hogy a függetlenségi lobogót városunk polgársága most már egyhangulag diadalra juttatja. Dr Kovácsy programbeszédét folyó hó 29-én fogja megtartani.

— A székelykeresztúri választókerületben ifj. Ugron Gábor a jelöltségtől visszalépett. Hír szerint — Kisküküllővármegye főispánjának van kinevezve a kerület 48-as függetlenségi választópolgárai most az egyedüli komoly jelölt: Dr Gyarmathy Dezső földbirtokos, vármegyénk 48-as Kossuth párti harcosainak egyik legrégebbi és legagilisabb vezére mellé sorakoztak. Dr Gyarmathy közéletünknek régóta igen tevékeny harcosa s valóban méltán megérdemli a hazafias polgárság kitartó támogatását.

— Politikai szédelgés. Szakács Zoltán alkotmánypárti képviselőjelölt az 1905-ik évi választáson tudvalevőleg az „egyesült ellenzék“ jel-szava alatt, a koalíció nimbuszával jutott mandatumhoz. Most pedig ugyanez a Szakács Zoltán egyszerűen a legteljesebb visszaélést, hogy ne mondjuk — szédelgést követi el Kossuth Ferenc nevével, nyilván azért, hogy most meg a 48-as Kossuth-párt becsületével jusshasson az ország házába Nagy betűs plaká-

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCÁJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Irtta: Connert János, ford. Balásy Dénes.

(24. folytatás.)

A földönlakók. A XV. században egy új rend keletkezik a Székelyföldön, a félig szabad földönlakók rendje. Feltűnő jelenség, hogy a Székelyföldön nincs jobbágy s ennek hiánya annál feltűnőbb abban az esetben, mihelyt föltesszük, hogy a székelyek a honfoglalás idejében szállották volna meg az általok elfoglalt területet, akkor tudnunk kellene valamit arról: vajon mi történt, mi lett az ők rabszolgáikból s azoknak utódaikból?! Bármint legyen, bárhová lettek a régi rabszolgák, tény, hogy 1562 előtt a Székelyföldön nem volt jobbágy.

A negyedik rend a földönlakók képződése és kialakulása a mi szemünk láttára megy végbe és van is annak jogi és gazdasági természetű oka. Az esküdtzéki törvényszékek felállításakor a primorok befolyása az igazságszolgáltatásra jelentékeny volt; azért köréjük sereglett a védenek; a gyámoltalanok, a kliensek csoportja, hogy náluk jogvédelmet találjon. Ezt azonban jogosult jelenségnek tekintjük. Maga a zabolai gyűlés is megengedhetőnek találta,

hogy a harmadik rendbe tartozók székely szokás szerint valamelyik primor jogvédelmét keresték néha és „magokat annak alávetették“ és ha a dolog a védenek nem esett kedvére, ezt a viszonyt ő minden akadály nélkül fölbonthatta. Minő kötelezettségei lehetnek ily esetben egy kliensnek, azt ebből az időből, irott adatok híjjában nem tudjuk megállapítani; gyanítható azonban, hogy a jogvédelemért, amiben részesült, bizonyos kötelezettséget vállalt, pl. mezei munkát vagy pásztorkodást. Későbbi időből többféle esetet tudunk, mely szerint az egyes szegény székelyek félve birtokuknak pörösködés útján való elvesztésétől, oly föltétel alatt, hogy ők jogvédelemben részesüljenek, a primorok vagy primpilusok rendjéből való valamely tekintetes emberhez beszedtek földönlakóknak.

A földönlakó név egyébiránt olyan embert, napszámot, szolgát, vagy vincellérfélét jelent, aki más embernek a telkén lakik. A jobbágytól lényegileg abban különbözik, hogy szabadköltözködésében 1562-ig gátolható nem volt. Ezt a zabolai végzések nyomatékával kiemelik, még pedig a következő szavakkal: „A községes, vagy közsékelyeknek jussok van az szolgálni, akit akarunk, kivéve azokat, akik primorok

örökölt jóságain laknak“, van kifejezve, úgy értendő, hogy olyan földönlakó, aki urával szemben elvállalt kötelezettségének immár eleget tett, mehet oda, ahová neki tetszik; e szerint szabad költözködési joga elvileg elismertett.

A földönlakók többnyire idegen bevándorlók voltak, vagy lehetnek, akiket a gazdagok telkeiken és földjeiken telepítettek le. A municipális consvetudo Siculorum szerint 1555-ből, szabad volt minden idegennek a Székelyföldön tartózkodni s oda letelepedni; csak a nemesi jobbágyok voltak ez alól kivételek. A későbbi időkben többször történik említés a lassanként bevándorló oláhokról, akik a Székelyföldön földönlakók gyanánt telepítettek le. A harmadik rend szabadjainak is nem csekély része eladósodás következtében jutott, süllyedt a földönlakók rendjébe. Mert az adós, ha nem tudta kifizetni a hitelezőt, ez elvettette tőle örökölt jóságát s azt a saját birtokához ragasztotta. Az okmányok ezt az eljárást úgy nevezik nobilitari, vagy magának nemesíteni. A hajdani birtokos azután többnyire meghagyatott az ő korábbi jóságán, mivelte azt ura vagy hitelezője számára, ekként a saját földjének lett tehát a földönlakója. Személyes szabadsága ily

módon érintetlenül maradt, de azontul az általa mivelte földhöz semmi jussa sem volt. Ehhez hasonló eljárást követtek a primorok azzal is, amikor ők a közsékelyt megvették. Ennek bizonyosságára egy pár adat említhető itt. Maksi Békés Adrián testamentomából, 1556-ból. Ez beszéli el azt, hogy ő Léczfalván négy falusi lakost (vilicos vulgo földönlakó — az Alföld középkori nyelvén a vilicus szó parasztot jelent. Ford.) saját költségei és fáradozásai árán megvett, vásárolt, megszerzett és birtokait magának nemesítette. Mindkét jóságot, i. e., amelyek közül az egyik Kanyó László és Kovács István, a másikon Fayas János és István laktak, ő tőlük örök áron (pretio perpetuo) vásárolta meg. Békés azonban a régi birtokosokat a tőlük megvásárolt földön tovább is meghagyta gazdálkodni, de sajnos, nem említi meg, hogy minő feltételek alatt hagyta meg őket gazdálkodni. Továbbá említi őt földönlakót, kiknek jóságait hasonló módon szerzette meg, azután megint őt, a kiket ő mint földönlakókat bizonyos Máthé Jánostól vett meg; ezek tehát már földönlakók voltak, amikor a birtok, amelyen laktak és gazdálkodtak, az ő kezébe került. (Folyt. köv.)

tokon hirdeti, hogy Kossuth Ferenc üzent volna Székelyudvarhely város választóihoz „Budapest, 1906. április 15.”-ről kelteve. Pedig hát valójában „A szövetkezett pártok vezérő-bizottsága” adott neki, Székács Zoltánnak egy „kijelentés”-et, a melylyel különben Székelyudvarhely város választópolgárságát, az ő kiforrott 48-as függetlenségi elveitől eltántoritani nem akarja, sőt meggyőződéssel mondhatjuk: nem is tudja. Székelyudvarhely város józan gondolkozású közönsége Székács Zoltán volt Banffy párti képviselővel s az ő eddigi magatartásával teljesen tisztában van. Jól tudja, hogy: „a kutyából nem lesz szalonna”, valamint Székács Zoltán „ellenzékieskedése is csak addig tartott míg szükség volt rá”. Csak letrá volt a képviselőség ugorkafájához, melyre amikor felmászhatott — kirugta maga alól. Most is ilyen letrát kerített magának, de a lobát csak a vak nem látja. Ezokon tehát megválasztásához épen semmi remény nem fűzhető.

Székely nóták az akadémiában.

A Néprajzi Társaság szerdai ülésén 15 székely nótát mutatott be ének és cimbalomkísérettel betlenfalvi Balásy Dénes tanár az akadémiában, Budapesten. A „Szép Ilona” c. ismert népmódnak, amelyet mint legrégebbi népkölteményt Erdélyi J. még 1847-ben tett közzé, dallamát és szövegét megtalálta Bethlenfalván és nyelvi, ritmikai és történeti bizonyítékokkal állapította meg arról, hogy az a XVI. századból való népköltemény. B. mutatott még néhány ismeretlen kuruc nótát, köztük éneket, katona dalt és a székely csürdögölő eredeti dallamát. A „Fiatfalvi halas tóba...” című csárdást is, mint székely csárdást bemutatta és megállapította a székely táncversikék és falusi táncmozdulatok leírásából, valamint a magyarral rokon ugoraltaji nyelvek verselési ritmusából, amely szerint azok mind az ugynevezett magyar ősi nyolcas ütem-képletét mutatják. Végül a székely nóták alapján Balásy Dénes egy olyan elvi véleményét állított fel, amelynek helyességét ha bővebb okok megerősítik, akkor az igazi magyar zene, verselés és szóbeszéd hangsúly törvényeire döntő fontosságú lesz. A felolvasást a szakemberek nagy tetszéssel fogadták, mert úgy tartják, hogy a Székelyföld és kivált Udvarhely, a magyar folklór és ethnográfia alapvető kérdéseire nézve még mindig Igéretföld.

— **Első Székely Baromfitenyésztő Egyesület** Az Első Székely Baromfitenyésztő Egyesület folyó hó 10. kereküztött, de a tagok csekély számban megjelenése miatt meg nem tarthatott közgyűlést. Folyó hó 24-én kedden d. u. 2 órakor tartja meg a varmegyeház kis termében. A tagokat ez uton is meghívja az Elnökség.

— **A világhírű kiváló finom és tartós „Emke” szobapadló-lack** kap ható: Gergely János u.oda T. M. Balázs üzletében Székelyudvarhelyt. Hol a legjobb minőségű aradi liszt, kiváló finom kávé, fűszer, festék és egyéb házi cikkek legszolidabb beszerzési forrása.

— **Természetes élelmiszer** Azok a kétségtelenül egészséges elemzettek, melyek a természetben minden további elkészítés nélkül for-

dulnak elő és azonnal élvezhetők. Ezekhez tartoznak a diófélék, de különösen a dus zsírtartalmú kókuszdió. Ez utóbbi, az emberi szervezetnek legmegfelelőbb zsíradékot tartalmaz, de természetes állapotában hamar elromlik azért, mert a vajhoz hasonló, könnyen avasodó alkatrészeket tartalmaz. Sikertelen azonban ezt az alkatrészt kivonni a kókuszdióból és ezáltal igen tartóssá tenni. Ily módon mint ételzsír igen használhatóvá és tartóssá vált. Öcsőségánál és jó ízénél fogva általános elterjedésnek örvendő. Ügyelünk kell különösen a „Ceres ételzsír” vedjegyre.

KÖZGAZDASÁG

Az udvarhelyvárm. gazdasági egyesülettől.

140—1906. szám

A szüzgulya felhajtása.

A gazdasági egyesület a szüzgulya intézményét ez évben is fentartja; a legelőre úgy magyar erdélyi, mint nyugati fajta ünöket is befogad. — Egy darab legeltetési díja nem tagok borjuja után 8 K, tagoké után 3 darabig 7 K, a többi 8 K; a fülgyűrű ára darabonként 20 f, amennyiben a borju fülében a jegy az előző évről megvan és az *április 25-ig* bejelentetik, a gyűrű ára nem lesz felszámítva.

Az összes díjak fele a kihajtáskor másfele a visszahajtáskor fizetendő.

Bejelentések az egyesület titkári hivatalához (Hlatky Miklós, Székelyudvarhely Kossuth utca) intézendők. A kihajtás idejéről a bejelentők külön értesítetnek.

Székelyudvarhely, 1906. apr. 18.

Damokos Andor, Hlatky Miklós,
alelnök. titkár.

A lóherések kezelése. A lóheréseket a vedőnövény lekerülte után kezelésben kell igen sok esetben részesíteni, ha azt akarjuk, hogy azok megfelelő terméseredményeket szolgáltatassanak. A lóheréseket tehát a vedőnövény lekerülte után vizsgáljuk meg, hogy azok milyen állapotban vannak. Igen sok esetben a tapasztaljuk, hogy azok foltosak. Ezen foltokat el kell tüntetni, még pedig olyan módon, hogy amint az időjárás engedi, t. i. az első kiadó eső után, azokat a foltokat bevejük. A bevetés előtt természetesen fellazítjuk a talajt. A mag elvetése után kívánatos a területet lehangerezni. A lóherések ez időben való kezelése felültrágyázásból is állhat, mely célra műtrágyát vagy trágyalé öntözést használhatunk. A műtrágyák közül a chilsaletrommal való felültrágyázás eredményre vezet, mert jó hatású van, különösen a gyenge, de különben jól benőtt lóherésre. A felültrágyázást későn alkalmazni nem tanácsos, mert abban az esetben a lóherés tulbuja fejlődésbe megy át a telre a minek következménye a kapálás lesz. A lóherést öszszel kasálni vagy legeltetni szokták. A lóherés egész fejlődésére kihatással van az, hogy helyesen és megfelelő időben végezzük e azt. Ha a lóherés erős fejlődésű, akkor kasálni okvetlenül kell. Későn kasálni azonban nem tanácsos, mert akkor a fagyos idők beállaig kellően megerősödni nem tud. A lóherések legeltetésével igen óvatosan kell bánni. A lóheréseket szarvasmarhával tanácsos legeltetni egyedül; a legelésnél ügyeljünk arra, hogy erősen

le ne legelje az állat, mert a kospaszra legelt herés nem tud eléggé kisarjadni.

BAROMFITENYÉSZTÉS.

Baromfiak értékesítése. Rendkívüli hátránya es kára mezőgazdaságunknak, hogy alig van egy néhány szakegyesületünk, mely fokozott gondnal és figyelemmel igyekszik a lakosság széles rétegeiben érvenyt szerezni annak az igazságnak, hogy garasból lesz a forint. Innen van, hogy földműveseink és gazdánk állandó konzervatívizmussal idegenkednek minden oly gazdasági újítástól, mely pedig nem megvetendő jövedelmet biztosíthat gazdáinknak.

Az ilyen újítások ugyanis természetesen csak lassan fokozódó nyereséggel járnak és a mellett nemjé tőkebefektetést is igényelnek.

Mindaket körülmény pedig oly természetű, hogy bizony homlok egyenest ellenkezik gazdánk nezelevel, akik ösztönszerűleg irtoznak minden oly újítástól, mely esetleges anyagi áldozatokat kíván és a melynek eredménye nem első tekintetre szembeszökő.

Ilyen aga a gazdaságnak a baromfitenyésztés, melynek okszerű üzése kimutatható és határozott jövedelmet hoz a gazdáknak. Természetes, hogy ha nincsnek tisztában a baromfiak és azok termékeinek okszerű és mennyel jövedelmezőbb értékesítésével, e nyereség csökken, de sohasem oly csekély, hogy busasan ne hozná meg a befektetett tőke kamatait, de helyes kezelés mellett egy két év alatt megmagát a tőkét is megsokszorozza. Külföldön különösen Franciaországban és Németországban százaszámra teremnek Raiffaisen nyomán a gazdasági egyesületek, kizárólagosan azzal a céllal, hogy kis gazdák termékeinek értékesítését megkönnyítsék.

Mi ebben a tekintetben még messze hátra állunk. Pedig alig van gazdasági termék, melynek a külföld oly állandó és kész piaca lenne, mint a baromfitermékek.

Rendkívül jövedelmező a fogyasztásra szánt baromfi és tojások tenyésztése helyett a tenyésztésre alkalmas fajbaromfiak tenyésztése, mely különösen most, a várható gazdasági fellendülés idején, határozott és tekintélyes jövedelemmel jár.

Az e célra alkalmas anyag beszerzése sem jár oly nagy költségekkel, mint az első tekintetre látszanék, mert hiszen az állam utján

könnyű szerrel szerezhethők be, tenyésztésre alkalmas fajkakasok, melyek tisztaságuknál fogva feltétlen garanciáját nyújtják annak, hogy a tenyésztett törzs termékei és utódai drága áron fognak elkelni.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos:

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

Sz. 58|1906.

Faeladási hirdetmény.

Gyergyóditró község közbirtokossága tulajdonat képező erdő A. ü. o. I. v. s. 6. osztályában a „Közreztetőn” tuli erdőrezsben fekvő, a varmegyei közigazgatási erdeszeti bizottság 1172|905 számú határozata alapján kijelölt, 24-76 k. holdnyi vagásteren levő, mintegy 4878 m³ lucfenyő haszon és mintegy 91 m³ lucfenyő rudfa készlet, továbbá az ugyane közbirtokosság tulajdonat képező erdő A. ü. o. II. v. s. 25. osztályában, az „Ujhavas” nevű erdőrezsben, a fenti határozat alapján kijelölt 27-24 k. holdnyi vagásteren levő, mintegy 4589 m³ lucfenyő haszon- és mintegy 39 m³ lucfenyő rudfa készlet, zárt írásbeli ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli versenytárgyalas utján és pedig mindegyik vagástér külön-külön Ditró község hazánál **1906 évi április hó 30-án d. e. 10 óratól** kezdődőleg el fog adatni.

Kikiáltási ár, melyen alul fenti fatömeg nem fog eladatni, a „Közreztetőn” tuli vagásra nézve 18278 kor. (tizennyolcezerkétszázhetvennyolc), az „Ujhavas” vagásra nézve pedig 20065 (huszezerhatvanöt) koronában állapították meg.

Arverezni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10% át az arveres megkezdése előtt készpénzben vagy óvadékképes értékpapírokban az arverező biztos kezébe letetbe helyezni.

Zárt írásbeli ajánlatok, melyekben határozottan kijelentendő, hogy mely vagásra vonatkoznak s melyek a megajánlandó vételárnak 10% ával mint bantpenzzel vagy megfelelő értékű óvadékképes értékpapírral ellátandók s melyekben a megajánlott vételár számjegyekkel és betűkkel is tisztán kiirandó, a szóbeli versenytárgyalás megkezdése előtt benyújthatók. Ezen ajánlatokban határozottan kijelentendő az is, hogy ajánlattevő az arverési és szerződési feltételeket elfogadja és azoknak magát aláveti.

Utóajánlatok, avagy az arverési és szerződési feltételektől elterő kikötéseket tartalmazó ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Egyébiránt a részletes arverési és szerződési feltételek Ditró község közbirtokosság alattirt elnökénél megtekinthetők.

Kelt Gyergyóditróban, 1906. apr. 11.

Mezei Mihály, Józsa Sándor,
kb. elnök. kb. h. jegyző.

BRÁZAY FÉLE KÖLNI VIZ

felismeri minden más kölni-viz néven
ismert pipere-cikket.

Brázay-sósorszesz - szappan
a legkitünőbb pipere-szappan.

Brázay-sósorszesz
nélkülözhetetlen háziszer.

Gyertyánffy J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár

állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban

Kiadó lakás Az Orbán Balázs-utcában a 47-ik számú 2 lakású kőház azonnal kiadó. Bővebb felvilágosítást ad Orbán Dénes Orbán Balázs-utca.

Három szép szoba, konyha, kamara külön udvarral stb. hozzátartozóival együtt kiadó. Cím a kiadóhivatalban.

Aki gyorsan és előnyösen házat birtokot, üzletet, árut venni vagy eladni akar, **Aki** bármiféle állást vagy foglalkozást keres, **Aki** lakást, üzletet, birtokot stb. bére venni vagy adni kíván, **Aki** biztossá és leggyorsabban elérni célját, ha igénybe veszi a „SZÉKELY-UDVARHELY” apró hirdetés rovatát.

FIGYELEM!

A késmárki gyár beiegyezett védjegye.

Megbízható legjobb minőségű hírneves valódi szepességi lenvászon

damasztaru

minden nagyobb üzletben kapható. Késmárki gyártmány csak az, mely ezen védjeggyel van ellátva.

HAZAI IPAR!

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller pótlé a

egy régióknak bizonyult háziszer, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult **köszvényel, csúznál és megbűtött és bedörzsölés-képpen használva.**

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, amely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzékkel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor 40 f. és 2 korona és ugyiszóval minden gyógyszerárban kapható. — Forgalmaz: **Török József** gyógyszerésznél, Budapestben.

Richter gyógyszerára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában. Elisabethstrasse 6. n. Minden napi szoci. üdös.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű **FÖLDES-féle MARGIT-CRÉM**

kittinó hatású arckenőcsőt, mely zsirtalan, ártalmatlan s rögtön szépít.

A Földes-féle Margit-crém gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer **szeplők, májfoltok, bőratkák, pattanások, kiütések** és mindennemű **bőrbaj** ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasználása után erről mindenki meg fog győződni, de óvakodni kell a hamisítványoktól

Ára: Kis tégely 1 K, nagy tégely 2 K. Margit-szappan 70 f, Margit-puder 1-20 K, Margit-aroziv 1 K, Margit-fogpép 1 K.

Készíti: **FÖLDES KELEMEN** gyógyszerész. Aradon.

6 koronás rendelések bérmentve küldetnek. Kapható: Kocz Armin és Solymossy János gyógyszerárban.

Modern kárpitos

és diszitő

SZÉKELYUDVARHELY.

A tavaszi idény és költözködések alkalmából van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy mindennemű szakmámba vágó munkákat u. m.: selyem és szalon garnitúrákat, szőnyeg- és ebédlődiványokat, török heverőket, matrácokat a legfinomabb kivitelben izlésesen és a legolcsóbb árak mellett készítetek.

Függöny felrakást és modern draperiákat, diszítéseket, valamint butorbe- és kicsomagolást jutányos áron vállalok el.

Molytól megtámadott butorszövegek kitisztítását felelősség mellett vállalom el.

A n. é. közönség szíves pártfogását tisztelettel kéri

Stern J.

Kossuth-utca 16.

MIAM VÁSÁROLJ oly kevesen, kik restkednek, kik hirdetének, mert ezek intelligenssek és jól fogsz járni. **FRANKLIN.**

MIKOR A KERESKEDELŐDŐ pihen, helyette a reklám dolgozik. **CARNEGIE.**

A SZÉKELY-UDVARHELY hirdetése a legeredményesebb.

1770—1906. tkvi sz.

Hirdetmény.

Miklósfalva község telekkönyvei birtokszabályozás (tagosítás) következtében az 1869. évi 2579. I. M. számú rendelet értelmében átalakítatnak és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra nézve, a melyekre az 1886 évi XXIX. t.-cikk, az 1889. XXXVIII. t.-c., az 1881. XVI. t.-c. a tényleges birtokosok tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. XXIX t.-c-ben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatban foganatosítottatik.

E célból az átalakítási előmunkálat hitelesítése és a helyszíni eljárás a nevezett községben az 1906. évi május 21-ik napján fog kezdődni.

Ennélfogva felhívtnak: 1. az összes érdekeltek, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen, vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet elleni nemtaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő mert a régi telekkönyv végleges átalakítása után a téves átvezetésekkel eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik;

2. mindazok, a kik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyamata alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel.

3. mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek hogy az átírássra az 1886 évi XXIX. t.-c. 15. 18. §. és az 1889. évi XXXVIII. t.-c. 5. 6. 7. és 9 §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azzokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogait ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyegilleték elengedési kedvezménytől is elesnek.

4. azok, kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzéseket tartalmazó ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törölését kérelmezzék, illetve hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert különben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Kir jbiróság mint telekkönyvi hatóságtól.

Oklánd, 1906. évi április 15.

Máthé. kir. albiró.

Ritter Sámuel

szobafestő és mázó Székelyudvarhelyt, Iskola-utca 8. sz. (a zárda mellett). Elvállal mindenféle szobafestő- és mázó munkát. Homlokzat-festéseket.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

Versenyt kizáró olcsó árban elfogad és szakszerű, izléses kivitelben készít el mindennemű

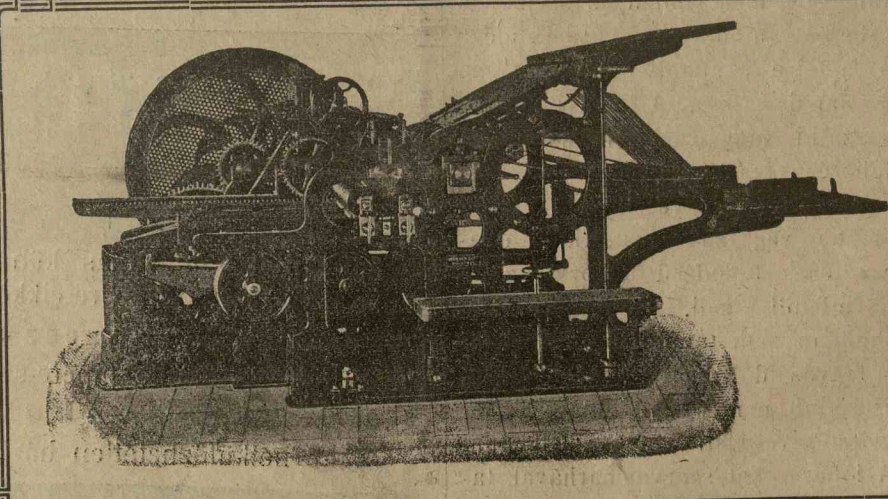
nyomatványt és könyvkötői munkát

Költségvetés ingyen és bérmentve!

Egyleteknek és könyvtáraknak különösen mérsékelt árszabás! Egyházi, iskolai, szolgabírói, községi, körjegyzői, ügyvédi, végrehajtói nyomtatványok áruháza

A Székelyföld legnagyobb és legolcsóbb nyomtatvány-raktára.

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Folyóiratok, hírlapok, irodalmi művek eredeti áron, költségfelszámítás nélkül megrendelhetők.

Zeneművek papir-, író- és rajzserek

nagy választékban és olcsó árban!

Teljes könyvtár- és irodaberen- dézesek mérsékelt árak mellett. Szakszerű, kifogástalan kivitel!

SZÉKELY-UDVARHELY

legelterjedtebb függetlenségi lap szerkesztősége és kiadóhivatala